

Napsugár

11

GYERMEKIRODALMI LAP XLIV. ÉVFOLYAM 515. SZÁM
2000. NOVEMBER

BÁLINT TIBOR

BÁLINT TIBOR évtizedekig minden hónapban mesét mondott a Napsugár olvasóinak. Ebben a történetben nehéz gyermekkorának melegítő, szép pillanatát idézi fel.

PISKÓTA IGAZGATÓ ÚR

Dióhullató őszi reggeleken néha meglátogatom az én iskolámat. Kétemeletes, sárga homlokú épület. Itt áll Kolozsvár egyik főutcáján. Nagy ablakszemeivel elnéz a házak felett a Csillaghegyre. Vagy tán reám vár – reám...

Mert mindig sajnált és szeretett engem. És mosolygott rajtam már az első napon, amikor a tolltartómban, mint a lyukas mogoró, úgy zörgött a fél ceruza, a fél törőgumi meg a fél tucát festéknek a fele. S a táskámban a fél száraz zsemle...

Mert ketten mentünk iskolába, s mindent testvériesen megosztottunk a nővéremmel. Csak a szívem volt egész, a reszkető szívem. Ezt is csak onnan tudom, hogy az izgalomtól nehezebbnek éreztem a táskánál is. Mikor beléptem a kapun, szepegeve mondtam:

– Kezit csókolom, iskola...

Ezen nem az iskola nevetett, hanem az igazgató. Kerek arcú, tömzsi, szemüveges ember volt, és én azt hittem, hogy elsősorban a neve miatt helyezték ide, a gyerekek közé. Mert Piskolti Gyulának hívták, mi azonban szeretéből Piskóta bácsinak neveztük el. És valóban olyan puha volt és szelíd, mintha reggelenként jóságban fürdött volna. De a szorgalmat, tisztságot megkövetelte.

...Nem csak a körmünkre volt kíváncsi, hanem a lelkünkre is. Néha beült közénk a padba, és csak úgy a tekintetével intett felénk: "Te, az a barnaképű, te, az a vékony húsár, te, az a bab-szemjankó, mondd, kedves fiam: mikor édesapád jókedvű, miket énekel odahaza?... És van-e kéz-

nél Petőfi-kötet?... Hát az igazságos Mátyásról hallottatok-e?"

S aki jól felelt, annak adott két szem se-lyemcukorkát.

Egy ízben, amikor épp faggatott minket, Csicsorás, a kályhás fia kinézett az ablakon. A diri szelíd hangon kérdezte:

– Mondd, édes fiam, min ábrándozol?

– Igazgató úrnak alázatosan jelentem, hogy...

– Alázatra nincs szükségem, csak őszinteségre!

És Csicsorás nyíltan bevallotta:

– Egy csésze haboskávéra gondoltam...

Piskóta bácsi nem haragudott meg. Mosolyogva biztatni kezdett bennünket:

– Mondjátok el, hogy mire gondoltatok?

Én bemondtam a császárszemlét. Nem tudtam, milyen lehet a császárszemle, de a nevére ítéve a tortánál finomabbnak képzeltem. Az örökké éhes Bányai egy fél méter cérnakolbászárról álmodozott, Pityuvszki a görögdinnyét kívánta meg, Csombor Rezső a madártejet...

A nagy lakomából persze nem lett semmi, hiszen a világ jórészén már dúlt a második világháború, nehéz idők jártak. De a követ-

kező órától kezdve vagy ötünket, akik elárultuk titkos kívánságunkat, minden nagyszünetben bevezettek az igazgatói irodába, ahol egy köcsög habzó, meleg tejet kaptunk, és hozzá lekváros kenyeret.

Bizonyára ez a meleg tej és a meleg lélek tette számunkra oly otthonossá az iskolát.

Azóta is ott a szívem azok közt a falak között.

Rajzóra a kolozsvári Unitárius Gimnáziumban
1900 körül.

MÉHES GYÖRGY

KÖLCSEY, A PÉLDAKÉP

A XIX. század első fele a nagy magyar személyiségek hosszú sorát szolgáltatta a küzdőterre. Politikusok: Wesselényi, Széchenyi, Kossuth – hogy csak a legkiválóbbakat említsük –, költők: Berzsenyi, Vörösmarty, az induló Petőfi, Arany, és nem hagyhatjuk ki a sorból a költőnek, politikusnak egyaránt példás nagyságot, Kölcsey Ferencet. Ha semmi más nem marad utána, csak az, hogy ő volt a Nemzeti Himnusz költője, már ez is halhatatlanná tenné, de ő politikusként is ércnél maradandóbbat alkotott. Korai halálakor – mindössze 48 évet élt – a nagy politikust gyászolták, pedig mindössze 10 esztendeje jutott arra, hogy a poli-

*Ki tud várni, az sokat tud. A bölcs késő
öregségében is elülteti a fát, noha hasznával
maga nem élhet; de érti, miképpen az rendes
időre megnő, s unokáját gyümölcseivel enyhíti.*

tikai küzdőtér hőse legyen. Üstökösként emelkedett a magasba.

Hogyan jellemezte őt Kossuth?

Leírása szerint szinte túlvilági jelenség a vékony, kopaszodó, félvak szónok (félszemét gyermekkorában veszítette el). *“Egy erős lélek, törékeny test láncái között. Tar koponyáját őszbe vegyült kevés hajsza lengte körül, színtelen arcán ezernyi átvirrasztott éjnek tikadtsága élt; egyetlen szemében a nemzet minden múlt s jövő bánata tükröződött”.*

Ez nyilván hiteles leírás. Tegyük hozzá, hogy ilyen hátrányos adottságokkal is óriási szónoki sikereket ért el.

Tanulmányait a Debreceni Református Kollégiumban kezdte. Rendkívüli adottságaival rövid idő alatt az ország első ügyvédje lehetne, de ő inkább hazatér a családi birtokra, Csekébe. Ott Ádám, az öccse gazdálkodik. Költőnk elmélyed az irodalomban. Ádám rosszul gazdálkodik, hamar meg is hal. Ferenc átveszi a birtok kezelését. Hamarosan kiderül, hogy mintagazda. Felvirágoztatja a csekei birtokot.

Ez nem szakítja meg írói pályáját. Csokonairól, Berzsenyiről korszakalkotó, de kemény, szókimondó tanulmányt ír. Az irodalmi közvélemény, mely nincs hozzászokva az éles kritikához, ellene fordul. A megbántott Kölcsey többet

A pozsonyi országgyűlés

*Haza, nemzet és nyelv, három egymástól válhatatlan dolog; s ki ez utolsóért nem
buzog, a két elsőért áldozatokra kész lenni nehezen fog.*

nem ír kritikát. Szól viszont a nemzeti hagyományokról, a komikumról, s ő a filozofikus irodalomszemlélet és a dramaturgia megteremtője. Sűrűn levelezik Kazinczy Ferencsel is.

1828-ban kötelességének érzi belépni a közéletbe. Megyei szolgálata alatt kiélesíti szellemi fegyvereit. 1832-ben általános lelkesedéssel országgyűlési követté választják, részt vesz a pozsonyi országgyűlésen.

Ott, Pozsonyban, mondhatni az ország színe előtt váratlan sikereket arat. Villámgyorsan bepótolja a kései kezdést. Az öregek tisztelik rendkívüli tudását, képességeit, az országgyűlési ifjúság lelkesedik érte. Szinte naponta ünneplik tisztelgő fáklyásmenetekkel. Szónoklatait azonnal másolni kezdik. Százszámra küldik szét az országban.

Mi a páratlan siker titka? Rendkívüli tudása, mély gondolatai. Kazinczyról és Berzsenyiről írott és elmondott akadémiai emlékbeszédei a

*Négy szócskát üzenek, vésd jól kebeledbe, s fiadnak
Hagyd örökül, ha kihunysz: A haza minden előtt.*

A szatmárcseki sír

A Kőlcsey-kúria Szatmárcsekén

*Isten őrizze meg e nemzetet minden
gonosztól; Isten virrassza fel e nemzetre a teljes
felvirágzat szép napját!*

műfaj klasszikus remekei. Himnuszát akkor már magukénak érzik a magyarul beszélő és érző emberek.

Nagyszerű megfogalmazása az emberi és hazafias kötelességeknek az unokaöccséhez, Kálmánhoz írott "Parainesis" (Intelmek). Utolsó irodalmi művei a Zrínyi-dala és az 1838-ban megjelenő Zrínyi második éneke.

1833-tól, Wesselényi visszavonulásától egyre nagyobb a szerepe az országgyűlésben. Ő a szabadelvűek vezére. Három alapvetően fontos kérdésben az ő szava dönt: a nyelv, az unió (Erdély Magyarországgal való egyesítése) és a vallásszabadság.

Mikor a vármegye új követi utasításokat ad, és ezek ellentétesek a jobbság érdekeivel, Kőlcsey követtársával, Eötvössel együtt lemond, de ezzel közéleti szerepe csak még nagyobb súlyt kap. A perbefogott Wesselényi ügyében mesteri védbeszédet ír jelezve, hogy a magyar nép egyemberként áll az árvízi hajós, Wesselényi mellett.

Még 50 éves sincs, mikor 1838 augusztusában meghal Szatmárcsekén. Példamutatóan nagy ember volt. Jelleme, írói alkotásai, megalkuvást nem ismerő politikai magatartása eszményképpé tették. Joggal írta róla egyik méltatója, hogy Kőlcsey mint ember is egyike volt a magyar múlt legnemesebb alakjainak.

*Régi kor árnya felé visszamerengni mit ér?
Messe jövőddel komolyan vess össze jelenkort;
Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!*

MÉSZELY JÓZSEF

ŐSZUTÓ

Hegyek ormán ködfodrot
Cibál a vad szél.
Fakó gyepen csillagot
Tündöklük a dér.

Deres fű közt halványan
Kikerics alél.
Az ösvényen sápadtan
Susog a levél.

Azt susogja: "Közelít,
Sűrög, nem henyél,
Prüszkölve a pelyheít
Érkezik a Tél".

CSEH KATALIN

ŐSZI ÁLOM

Szomorú az őszi táj,
minden porcikája fáj.
Mire gondol? Szép tavaszra,
csintalan napsugarakra,
pajkos esti fuvalomra,
augusztusi nyugalomra,
simogató reggelekre,
lengi selyem fellegekre...

Bágyadt már az őszi táj,
feje fölött álmok köröz,
leszállásra vár.

P. BUZOGÁNY ÁRPÁD

NOVEMBERI SZÉL

Valaki jár a fák alatt,
valaki jár a fákon,
rázogattja a levelet –
alig van már az ágon.

Pókhálót von a nap köré,
erdőnk rozsdában, vérben.
Reggelre minden kis fűszál
gyémántkristályban – dérben.

GÁL LÁSZLÓ

NOVEMBER

Sorakoznak a piros almák
a szekrény tetején.
Édes kalácsot majszol,
vastag betűket rajzol
egy tintafoltos orrú
kislegény.

A Dunapartról vízszagú
nótát füttyöl a szél.
Nevet a nap még csendesen,
felhő siet el könnyesen,
borzong az ágon, majd lehull
egy levél.

Üzen az eső, jönne már:
szomjas a drága föld.
Éhes a kályha a szobában,
s a vastag nyakú kristálypohárba
Ősz úrfi mézízű, barna mustot
nevetve tölt.

LÉVAY ERZSÉBET versei

ŐSZ VÉGÉN

Hullatja az erdő
búsan levelét,
szürke, nagy felhőktől
nem látszik az ég.

Hideg szél a lombot
földön szórja szét,
s cibálja az ágak
csupasz csontkezét.

HÓRA VÁRVA

November van,
üzen a tél,
ázik-fázik
aki csak él.

Az udvaron
sáros minden,
a délután
hosszú itt benn.

Beszorultunk
a szobába,
unatkozunk
óra várva.

ZELK ZOLTÁN

ŐZEK, NYULAK, SZARVASOK

Őzek, nyulak, szarvasok,
hideg már az erdő,
szelet hoz még az éjszaka,
havat hoz a felhő.

Őzek, nyulak, szarvasok,
mi lesz ma ebédre?
Havon pirult fűszál, jégen
fűtött falevélke.

Őzek, nyulak, szarvasok,
mit isztok utána?
Három patak jön mihozzánk
ma ebéd utánra.

Őzek, nyulak, szarvasok,
hol alusztok éjjel?
Betakar minket az erdő
köddel, falevéllal.

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

TÁJKÉP, HAZAFELE

Már elmaradt a ködben Tordatúr...
Tar fák tövén vaddisznóhorda túr.
Földek felett éh varjúraj kering szét.
Fagy roppantgatja vén erdők gerincét.

A SEPRŰ HARCA

Hol volt, hol nem volt,
volt egyszer egy seprűbolt,
benne mindenféle seprű;
hórihorgas, apró-cseprő,
újdonaú új valamennyi,
csupa öröm seprűt venni,
mert új seprű az jól seper,
tanú rá a lapát s cseber,
s ha megvették, az a seprő
lesz a nagytakarításban
a legfontosabb szereplő.

Az őszi nagytakarításnak még nem érkezett el az ideje. Az új seprű állt a sarokban, s látta, hogy az ablakon keresztül porhadoszlopok nyomulnak be a lakásba. Hopp! Ott a sarokban hajszálnál finomabb pókháló csillan. A benyomuló por szövetséget kötött a málladozó vako-lattal.

A seprű figyelt. Hátát nekivetette a falnak, nappal a szemét tartotta nyitva, éjszaka a fülét.

A porszemek hírnököket küldtek mindenfelé. Csatlakozásra szólították fel az udvari szemetet, az utcai port, a pókhálókat és a kémények kormányát, pernyéjét. Jelszó: vesszen a tisztaság, éljen a piszok!

Haditervet is készítettek: elrendelték, hogy a pókok villámgyorsan szőjenek hálót minden-hová. A padlórepedések fogadják be a porosztagokat. A korom- és hamucsapatok a kályha körül gyülekezzenek. További tartalékseregek rejtőzzenek a terítőkbe, takarókba, szőnyegekbe, függönyökbe.

Adott jelre valamennyien rontsanak elő, és fullasszák szeméttbe-porba-piszokba gyűlőlt ellenségüket, az új seprűt.

Ő pedig csak állt a sarokban, de semmi sem kerülte el a figyelmét.

Szövetséget kötött a tűzzel, a vödörrel, a súrlókefével, a szappannal. A maga oldalára állította a portörölők és felmosórongyok hadait.

Reggel rézkürt helyett az ébresztőóra hangja harsant: riadó! Riadóóóóóó!

A seprű az ellenségre rontott. Hatalmas pusztítást vitt végbe a por, a szemét, a korom soraiban, szemétlárába tiporta a pókhálókat.

A poroló nekiesett a terítőknek, takaróknak, szőnyegeknek. Az egész ház visszhangzott a csattanásoktól, puffanásoktól, no meg a vert ellenség jajszavától.

A forró vízzel telt vödör berohant a csata-terre, nyomában a legyőzhetetlen súrlókefével, szappannal, mosóporral, s felettük diadalmasan lengett a felmosórongyok zászlaja.

A felhők mögül előbukkant a ragyogó nap, fénysugara megvilágította a levegőben lebegő poroszlopokat, és leleplezte a bútorok lapjaihoz tapadó port.

Naphosszat állt a viadal, s mire beköszöntött az este, az ellenség a szemétládákban hevert. A csatatér ragyogott. A bútorok csillogtak. Az ablaktáblák villogtak. A csata és az őszi nagytakarítás véget ért.

Az új seprű, amely jól sepert, elfoglalta régi helyét a sarokban. S még most is ott áll, hátát a falnak vetve, karját keresztbe fonva. Áll és őrködik, nincs pihenése, szüntelenül talpon van, amíg piszok, szenny és szemét található a világban.

SZÁNTAI JÁNOS

A PORSZEMEK

Egy seprű, kapva vérszemet,
Kergetett ezer porszemet.

A porszemek! A porszemek!
Kik ők? Mik ők? Ki mondja meg?
Merre van a házatájuk?
Szikla volt-e nagypapájuk?

Titokzatos utazók,
Fénysugárban táncolók,
Örvény ölén ringatóznak,
Puha ködként imbolyognak,
S közben csillám-dalt dúdolnak:

– Seprű szárnyán égig szállunk,
Égi szőnyegen megállunk,
Így leszünk mi, porszemek,
Apró csillaggyerekek.

SZÉKELY GÉZA rajzai

JOACHIM RINGELNATZ

A PORSZEM SZÁLLT MERÉSEN...

MIGRAY EMŐD fordítása

A porszem szállt merészen,
Egy kisfiú a széken
– A por óriásnak látta őt –
Ült egy Berlin-térkép fölött.

“Berlin bácsi!” – a por kacag,
Az óriás orrába szalad,
És hagyja, hogy az messze
A világba kitüsszentse.

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

LAPÁT ELEK

Az én nevem Lapát Elek,
mert szemetet lapátolok,
éjjelente korán kelek:
kinn az utcán van ám dolog!

Bár a város telejárta,
s ráhányt ezer szemetet:
reggel ragyog minden járda,
szinte bántja szemetek...

Sehol semmi tökmaghalom,
földönfutó falevél:
nem adódik több alkalom,
hogy belekapjon a szél...

Tisztes nevem Lapát Elek,
mert szemetet lapátolok,
bár én sose szemetelek:
szemetelni számár dolog!

AZ EZÜSTHÍD TITKA

Titkot hallottam, gyönyörűt. Hold suttogeta, nád zizegte, feneketlen tó nyelte el örökre.

Hogyan jutottam mégis a titokhoz? Azt mesélem most el, hát jól figyeljete!

Egy meleg nyári éjszaka történt. Barátom, a Tavi Szellő óvatosan bezörgetett az ablakomon.

Nekem már hosszú ideje nem jött álom a szememre, így örömmel fogadtam kedves éjszakai látogatómat. Ahogy kinyitottam házikom ablakát, bekönyökölt rajta az egész Balatoni Éj: barátságosan hunyorgó csillagszemével, ezüsthajú nádasával, kisgyermek józú

álmával. Együtt hallgattuk a nádak suttogetését.

Az északi part szélén apró ezüstpikkelyekből vert széles csík jelent meg a vízen, lassan kúszott felénk, mintha egy láthatatlan hordóból olvasztott ezüstöt csorgattak volna végig a vízen. Az Ezüsthíd belefűrődött a sötét végtelemben. Úgy tűnt, hogy átlép a felhőkön, egy kicsit megpihen az Óperenciás fölött, majd behajlik a Hold fázósfényű ölébe.

– A Hold megint reménykedik – susogta Nádanyó. – Talán ma útrakél az Álombéli Vándor az Ezüsthídon, és elviszi hozzá a derút meg

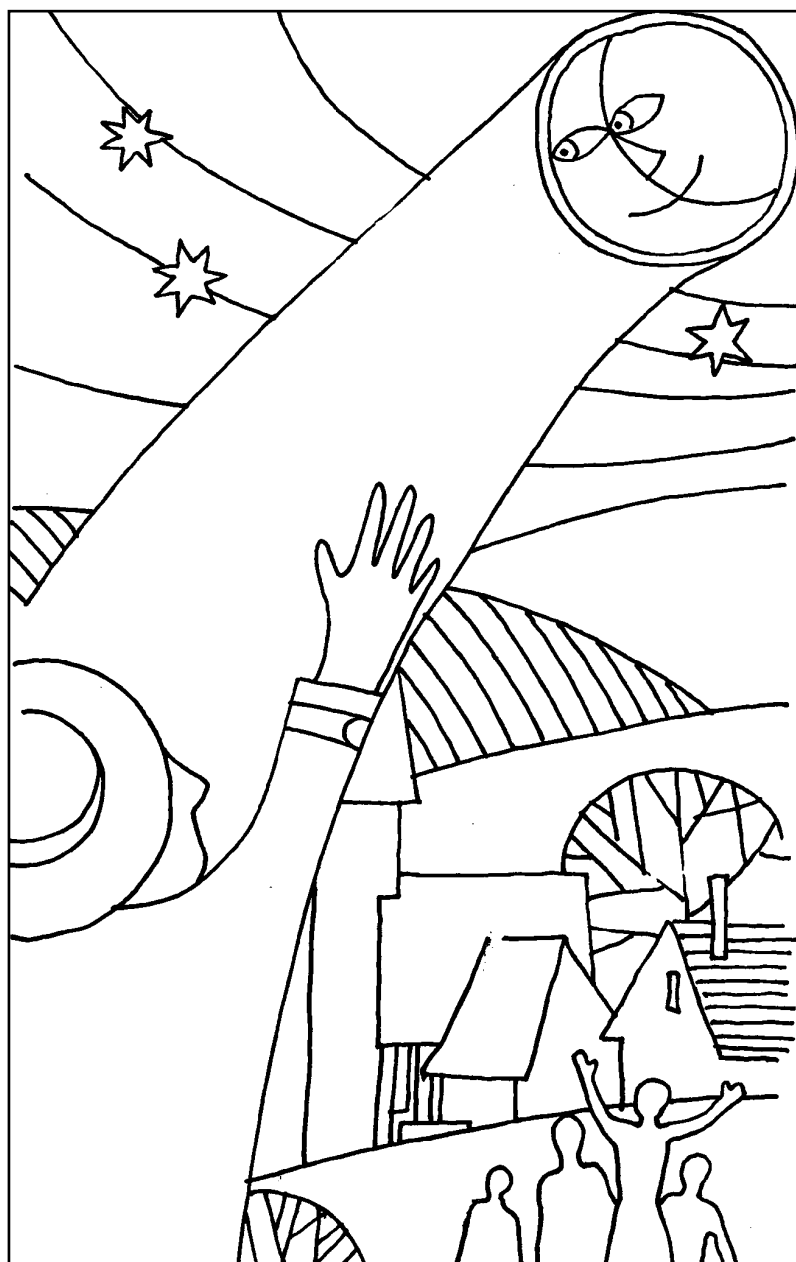
a mosolyt, hogy annak melegével leolvashassa az arcára fagyott rideg ragyogást. Mert a Hold valamikor, az Idők Kezdetén éppoly meleg szeretettel simogatta a Földet, mint a napsugár.

De nem tudott belenyugodni abba, hogy a Nap fényesebb és melegebb nála. Egyre jobban elhatalmasodott az irigység rajta. Napról napra sápadtabb lett, fogyni kezdett, lehelete egyre metszőbbé vált. Ebből a gonosz leheletből született meg a gonosz Északi Szél. Bejárta a Föld minden zegét-zugát, megdermesztette az emberek szívét, elterjesztette köztük az irigységet és a kapzsiságot. Gonosz háborúkba kezdtek, hatalmaskodni akartak egymás fölött.

Már a Hold is belátta, mily szörnyű következményei lettek nagyra-vágyásának, de nem tehetett ellene semmit. Bánatában egyre fogyott, fénye pedig csak sápadt hideget árasztott.

Tettéért súlyosan kellett bűnhődnie. Az Éj Szelleme szabta ki büntetését:

– Megparancsolom – hirdette ki ítéletét a szellem –, hogy mielőtt teljesen elfogynál bánatodban, növekedjél ismét egészsé! Mikor pedig

visszanyerted teljes alakodat és fényedet, fogyd el ismét. Tartson pedig büntetésed addig, míg az emberek ismét igazakká és tisztaszívűekké nem válnak. Minden holdtöltekor lebozsáthatod közéjük az Ezüsthídat, s azon az emberek elküldhetik hozzád a Bizakodást és a Derűt, ami őszinte szeretetből fakad.

Én addig minden éjjel jótékony álmot sóhajtok szemükre, hogy elfeledhessék gondjaikat, bajaikat. Az első napsugár végigcirógatja fázós testüket, s ajkukra csalja a dalt. A Dal, a Költészet pedig távol tartja tőlük a hideg Északi Szelet.

– Ez azonban, fázós fényű Hold, rajtad még nem segít! – tette hozzá az Éj Szelleme, majd így folytatta:

– Rajtad csak az emberek segíthetnek. Ha majd a Földön több szívben él a Derű és a Költészet, mint a Bánat és a Gond, akkor egy Álombéli Vándor elindul az Ezüsthídon, hogy elvigye hozzád az emberek gyógyító szeretetét, s feloldja vele büntetésed. De jól vigyázz! Csak olyan vándor léphet az Ezüsthídra, aki már legyőzte magában az irigységet, a nagyravágyást. Mindenki más alatt az Ezüsthíd szertefoszlik.

– Eddig az Éj Szellemének ítélete – fejezte be furcsa történetét Nádanyó.

– És útra kelt-e már a vándor az Ezüsthídon? – kérdezte egy kíváncsi nádgyerek.

– Azt mondják, a Holdra feljutott már az ember, de az Ezüsthídra még nem. Ám mondják, hogy megszületett már az Álombéli Vándor, és készülődik az útra.

Hogy mi lett a történet vége, nem tudhattam már meg. Az Éj szedelőzködött. Valahol az Idők Mélyén felcsendült a Dal:

“Süss fel nap...”

Fázós kisgyermek hangja kélt szárnyra a hajnali Fuvallattal, hogy becsempéssze az ébredők szívébe a reményt.

**Ki az Álombéli Vándor?
Milyen próbatételeken kellett átesnie
ahhoz, hogy elindulhasson az
Ezüsthídon?**

Milyen kalandok várják útközben?

Hogyan ér véget a történet?

Írd tovább, és fejezd be a mesét.

1-2 oldalnál ne legyen hosszabb.

**A legszebb írásokat közöljük a
Napsugárban, és 5 szerencsés meseírónk**

2001. júniusában a magyarországi

Sikondán táborozhat.

**Ragadj tollat – lehet, hogy az Álombéli
Vándorral Sikondára utazol!**

**Ugyanaz vagy két Álombéli Vándor indult el? Keresd meg a 6 különbséget, és
színezd ki a rajzot.**

Itt születtem

Új sorozatunkban együtt utazunk Erdélyben. Várjuk a ti meghívásotokat is. Mutassátok be írásban, fényképen, rajzban szülőhelyetek múltját, jelenét. Küldjétek helyi mondát, népszokást, népdalt, viseletet, kézművesmunkát vagy jellegzetes ételreceptet.

Decemberben hová látogassunk?

Torockó az Aranyos folyásával párhuzamos szűk völgyben fekszik. A Székelykő 1131 méter magas sziklatömbje valamint az Ordaskő és a Tilalmas csúcsai ölelik körül.

A Székelykő örökdió Torockó felett. Elláthatni innen egész Felvincig. Sok a barlang. A pásztorok a nagy idő elől a Kölyukba húzódnak. A Székelykő mögül kétszer kel fel a nap. Este is nagyon szép, mert ott akkor is napfény ragyog, amikor lent a faluban már szürkülődik.

Régen a Székelykőn vár állt, melyet a törökök uraltak.

Torockón van egy iskola, egy óvoda, néprajzi múzeum és egy könyvtár.

Régen sok volt a gyerekek, jelenleg csak 65 magyar és román van összesen. Az I-IV. osztályban 18-an vagyunk.

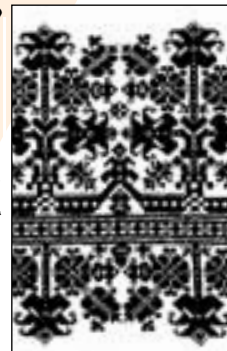
Írták és rajzolták: Simándi Hilda, Balogh Szilárd
elsősök, Pál Loránd, Botár Csaba másodikosok,

Simándi Zsófi, Simándi Réka, Lassel Réka, Kriza Áron, Vernes Botond harmadikosok, Czupor Izabella, Both Lénárd, Koszta Ágnes, Botár Dalma, Demény László, Tamás Dalma, Botár Tímea negyedikesei; segítette Székely Enikő tanítónő.

1760-ban épült bányászház

A XIV. századtól a XX. század elejéig virágzó, gazdag bányaváros volt Torockó. Messze földön híres volt a torockói ekevas és fegyveracél. A hegy gyomrából nyert "vaskenyér" aranyat ért. Ezért oly módosak a házak, s oly pompás, díszes a népviselet Torockón. A fehérre meszelt, klasszicista házaknak köszönheti Torockó hírénevét és a 2000 szeptemberében átvett Europa Nostra díjat.

A szomszédos torockószentgyörgyi várat a Thorockay család építtette. Thorockay Klára 1752-ben jobbágyai számára vízimalmot építtetett. Neve a malom homlokzatán ma is olvasható. 1750-ben épült a vasolvasztó kohó.

A kovácsoltvas kilincsek, rácsok, a festett bútorok, a gazdagon hímzett varrottasok, a rókaprémgalléros, aranypártás, selyempántlikás viselet – mind-mind a hajdani gazdagság tanúi.

Faragó és varrókörön a lányok könyvjelzőket és kicsi terítőket varrtak, a fiúk hagyományos torockói mintákat faragtak. A könyvjelzőket a februári farsangtemetésen árultuk.

Vajor

Ha ünnepen jösztek hozzánk, fahéjas somogyi kaláccsal kínálunk.

Tanuljátok meg néhány érdekes tájszavunkat is. A vajor a csorgók alá épített hatalmas vályú. Ezekben mosnak az asszonyok, és pancsolnak a gyerekek. A hóvirágot lic-kusnak, a galagonyát kakasalmának, a kecskegidát ciculának, a korcsolyát csáikliának, a temetőt birgelynek hív-ták nálunk.

Havonta
3 díjat
sorsolunk ki!

szólj, szám!

Kincsünk –
anyanyelvünk.

Nemzeti életet nemzeti nyelv nélkül gondolni lehetetlen. Idegen nyelveket tudni szép, a hazait pedig lehetőségig művelni kötelesség.

Kölcsey Ferenc

Mit csinál Jutka?

Keress egy-két rokon értelmű szót minden kép alá.

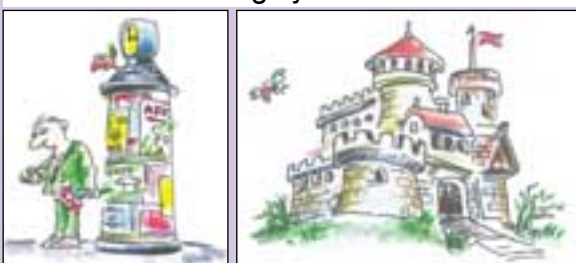
Foglald mondatba
a szavakat.

Figyelj, mert
egyetlen ékezet
jelentést változtat:

SZUOK,
SZÚROK, HUOK,
HÚROK, ÜLÖK,
ÜLŐK, SEPRÜNK,
SEPRŰNK

Egy szó, két jelentés – de semmi közük
egymáshoz.

Keress még ilyen szavakat.

Havonta
3 díjat
sorsolunk ki!

Az óvodában biztosan használtál már fogkrémet – például hóhullás ábrázolására. Szép képek készülhetnek úgy is, hogy a festékhez keversz egy kevés fehér fogkrémet (nem sokat, mert akkor száradás után törékennyé válik a kép). Ettől a színek világos tónusú, finom, úgynevezett pasztellszínekké válnak. Használd őket bátran

bármilyen téma elkészítéséhez.

Ha sikerült, küldd el nekem!

Maszat Művész

Szeptemberi nyertesek: Parajkó Zsolt,
Szilágyzóvány (1); Gerőcz Denisszia (2)
és Török Czirmaj Zoltán (3), Kolozsvár.

PETŐFI SÁNDOR

BÚSÚLNAK A VIRÁGOK

Búsulnak a virágok,
Szegénykék betegek.
Nincs messze már haláluk,
Mert a tél közeleg.

Miként az aggastyánnak
Megőszült fűrtjei,
Úgy hullanak a fáknak
Sárgult levelei.

Hiába a vidéken
Körültekintem,
Nincs a nagy messzeségben
Egy zöld bokrocscsa sem.

Beküldte Nyikó Orsolya,
Székelyszáldobos

HÁRS LÁSZLÓ

LEVÉL AZ ERDŐBŐL

(Részlet)

Az erdőből egy levelet
hozott a posta reggel,
egy száraz tölgyfa-levelet,
néhány sor zöld szöveggel.

Az állt rajta, hogy eljött az ősz,
a nyáridőnek vége,
most már a néma télre vár
az erdő és vidéke.

Minden lakó elrejtezett,
üres az erdő, árva.
S a szélső fán egy tábla lóg:
"Téli szünet van, zárva."

Beküldte Mózes Endre,
Felsőboldogfalva

Gubics az orrodra! – szokták tréfásan mondani a kotnyeles gyermeknek. Tudjátok, hogy mi a gubics? Azért kérdem, mert én nem tudom. Tudom viszont, hogy mi az a gubacs, s az is roppant érdekes!

Furcsa alakú kinövés, “bíbirs” a leveleken.

A tudósok csak Európában több mint 7600 féle gubacsról tudnak. Ezek nem egyebek, mint tetvek, szúnyogok és darazsak lárváinak a bölcsői. A **gubacsszúnyog** gubacsai a nyárfaleveleken olyanok, mint a gyöngyszemek, a tölgyfa gubacsdarazsának a gubacsai pedig apró almára emlékeztetnek: egyik felük citromsárga, a nap felé eső oldaluk piroszposzgás. Nem ajánlom azonban, hogy beleharapjatok! Kegyetlenül keserű, ugyanis tele van csersavval. Inkább vágjátok ketté, s vizsgáljátok meg, mi rejtőzik benne. A kemény burok alatt szivacsos réteg van, s legbelül parányi kamra a gubacsdarazsbébivel.

A **gubacsdarázs** tulajdonképpen a házigazda akarata ellenére épített kicsinyének bölcsőt: megszúrja a tölgyfa levélét, belerakja petéjét, belefecskenkezi nyálát. A növény az

BITAY ÉVA GUBICS AZ ORRODRA

idegen testet el akarván szigetelni, kényelmes lakást növeszt köréje. Sőt ellátásáról is gondoskodik. A lárvának nem

kell megennie a bölcső falát, mint Jancsinak és Juliskának a mézeskalács házikót. A levél “tápsejtréteget” talál hivatlan lakójának. A lárvá megszurkálja ezeket a sejteket, és kihörpinti az olajat, fehérjét, a gazdanövény pedig mindig újra feltölti az éléskamrát.

A bébit ugyebár – pelenkázni kell. Pelenka hiányában... egy szó, mint száz: hogy bírja ki a szűk helyen a lárvá a saját piszkát? Hogy nem ragad bele? Erre is van megoldás: ha

a **nyárfagubacstetű** gubacsait felnyitjuk, egy csomó apró golyócska gurul ki belőle. Ez pedig nem egyéb, mint viaszrétegbe csomagolt ürülék, azaz mézharmat. A gubacsdarázs lárvája pedig csak akkor “könnyít magán”, amikor kifejlődve elhagyja a gubacsot.

Az ám, elhagyja, de hogy tud kibújni a néha csontkeménnyé vált gubacsból? A természet erre is tud néhány szellemes megoldást. A gubacsszúnyog érett gubacsából például kis “katapult” pattan ki messzire penderítve a lárvát.

Régen a gubacsot az ember nagyra értékelte: csersavtartalmát a tímárok bőrcserzésre használták, de festéket, tintát is gyártottak belőle.

Talán el sem hiszitek, mégis igaz: egy 1766-ból fennmaradt jegyzék szerint egy tevékaraván 1000 dromedáron mintegy 1200 bálányi gubacsot szállított!

KISKÓPÉ Havonta 3 díjat sorsolunk ki!

Hová tűnnek ősszel a közönséges darazsak? (Elárulom, hogy nem a gubacsokba.)

Az ágyi poloska, az ember és a háziállatok kellemetlen élősködője ma már mifelénk – a tisztaságnak hála –

Bodobács

POLOSKÁK

szinte ismeretlen.

Annál több poloskafajta él erdőn, mezőn. Hátukat lapos, kemény pajzs védi, mely gyakran színes, díszes rajzolatú. Persze nem azért, hogy bennünket gyönyörködtessen, hanem hogy figyelmeztesse a támadókat: “Büdös és keserű vagyok, be ne kap-

jatok.” A nőstény bűzfelhőt lövell az ellenségre, úgy

védi lárváit. Legtöbbjük kártékony rovarokkal táplálkozik – tehát nagyon hasznos.

Több fajuk a vízben él. A vízmérő poloska hosszú lábával úgy nyargal a víz felszínén, mint mi a réten.

A poloskák családjába tartoznak a bodobácsok is.

Vöröslábú címerespoloska

TALÁLD KI!

Két gyerek dolgozik az iskolaudvaron. Az egyik gödröt ás, a másik betemeti. Valaki figyel ők, majd megkérdezi, miért csinálják ezt.

– Hármunkat jelölt ki a tanító néni faültetésre. Pali ássa a gödröt, Péter ülteti a fát, én töltöm fel a fa körül a földet. Csakhogy Péter ma nem jött, mert beteg lett.

– A születésnapomra távcsövet kaptam.

– És jól működik?

– De még mennyire! Ha az öt kilométerre levő templomtoronyra irányítom, még a hangzúgást is hallom.

– Doktor úr, azt hiszem, szemüvegre lenne szükségem.

– Én is azt hiszem. Ez itt ugyanis a pékség.

– Anyu, egyszer azt mondtad, hogy ha a testvéremmel osztoznánk, mindig neki kell adnom a nagyobb részt.

– Igaz, kisfiam, de miért kérded?

– Mert eltörtünk egy vázát, és nem tudjuk eldönteni, ki kapja a nagyobb verést...

Szabóéknál cseng a telefon. Peti felveszi.

– Apu otthon van? – kérdezi egy hang.

– Nincs, a mentőkhöz rohant.

– És anyukád?

– Ő a kórházba ment.

– Hát a bátyád?

– A rendőrségen van.

– De hát mi történik?

– Engem keresnek.

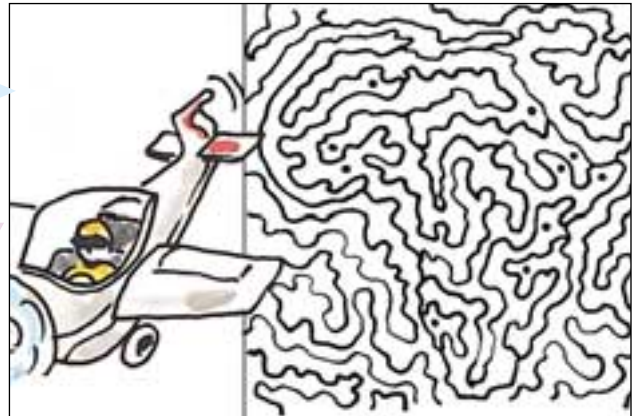
① Molnár Imola, Csíkverebes: bűvös négyzet. 1. Éva párja 2. Női név 3. Elektromos energia 4. Anya

1	2	3	4
2			
3			
4			

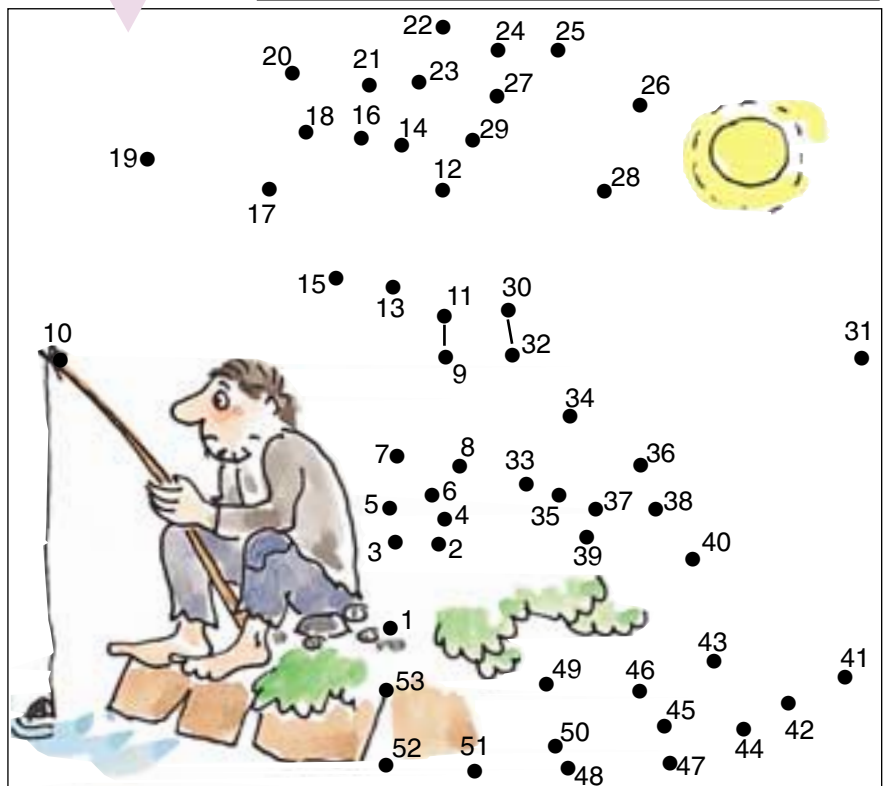
OKTÓBERI MEGFEJTÉSEK

1. népmese 2. Veronika 3. ital-tála-alak-lakó 4. Vénusz 5. kalács 6. Audi 7. karalábé 8. eper 9. László

③ Melyik kontinens felett repül a repülő? Feketítsd be a ponttal jelzett alakzatokat.

④ Hol halászik a bácsi? Megtudod, ha összekötöd a pontokat a számolás szerint.

② Józsa Emőke, Kolozsvár: kistestvérem kedvenc olvasmánya.

1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

1. Nem csúnya
2. Krumplit, lisztet tartanak benne
3. Kezdődik az iskola!
4. Öltöget
5. Becézett Árpád
6. Lónév
7. Regényhős kisoroka
8. Nem ülő
9. Veszt ellen-téte
10. New... – amerikai város

	Verscím (latinul)		Szél Pihen	Nulla, régiesen		Gyötrel- mes Tonna	Égő magán- hangzói	A szülő- falu neve
Alul- maradás								
Gyorsan ölő méreg (ARZÉN)						Erdei állat Etlen enzim!		
NEURON							Szemé- lyes névmás	
Verscím								
							Dél Görgető	
Tonna		Dús a szélein! Titkon néz			Szófaj Finom			
Török férfinév				Minimum- vég! Erdei nős- tény állat				
Színültig megtölt						Rónai Elemér névjegye		
			Gázló része! Ecset- vég!			István Tamás névjegye Er!		
Állati eredetű ennivaló Méter		Gyapjú- takaró Becézett Aranka						
Vonat jár rajta						Cipész- szerszám Eső közepe!		
								Liter
Fából készült zár						Állatlakás		

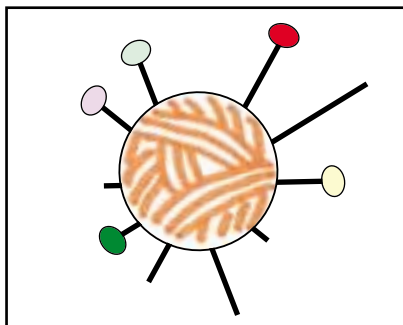
Ebben a Napsugár-
ban Kölcsey Ferencről
olvashatsz a 4-5-ik olda-
lon. Rejtvenypályázatunk
is hozzá kapcsolódik: szü-
lőfalujának neve és két
versének címe* rejtőzik
a skandiban. Amennyi-
ben elküldöd ezeket a
szerkesztőség címére
december 15-éig, részt
vehetsz a novemberi sor-
soláson

a Rejtvenykirály

* a latin verscím jelentése: a földi élet-
ben minden hiábavaló, múlandó

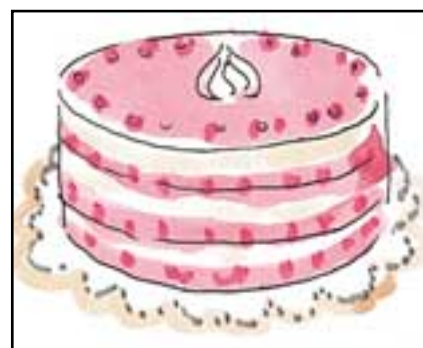
⑤ Jó a szemmértéked? Akkor
mondd meg – anélkül, hogy vo-
nalzót használnál – melyik két
kötőtű egyforma hosszúságú?

⑥ Hány teljesen egy-
forma zászlót találsz?

⑦ Hogyan tudnád három vágás-
sal nyolc egyenlő részre osztani
a tortát?

LEVELEZŐ

Kicsi a bors, de erős – gondolták a borsi gyerekek, amikor diáklapjuknak a BORSSZEM nevet adták. Gratulálunk ügyes munkájukhoz, s várjuk a következő lapszámokat. Verset, mesét küldtek a barátsági II-IV. osztály, a kézdivásárhelyi Molnár Józsiás Iskola tanulói, legszebb őszi rajzaikat postázták a gyergyóalfalui Veres Iskola III. B osztályosai és etédi olvasóink. Szabadkai negyedik barátaink ebben a hónapban is örömet szerez-

*Kint a réten süvít a szél,
bent a házban ég a sok szén.
Gyere, pajtás, a melegbe,
ne állj kint a hidegben.*

Oláh Norbert, Tasnád

tek nekünk ügyes fogalmazásaikkal, rajzaikkal.

Kedves gyerekek, hál' Istennek rengeteg levél,

rajz, megfejtés érkezik tőletek. Láthatjátok, hogy minden lapszámban szép számmal közlünk is munkáitokból, és sokan nyernek pályázatainkon. Persze ennél jóval több azok száma, akik hiába keresik nevüket a szerencsések között. Nekik üzenjük, hogy nemcsak a bátraké, hanem a kitartóké is a szerencse, és azt, hogy a Napsugár első lapjától az utolsóig a tiétek akkor is, ha nem szerepel a nevetek benne.

Tóth Tünde, Marosvásárhely; **Széman Csilla**; Szilágysomlyó, **Korpás Izolda**, Sárköz; **Máthé Loránt**, Mikóújfalú; **Paizs**

Enikő, Kovászna; **Tóth Renáta**, Szatmárnémeti; **Szilágyi Evelin**, Nagyvárad; **Fehér Krisztina**, Kolozsvár; **Hajdú Tímea**, Árpád; **Láng Ivett**, Czikle **Benjámín**, Börvely; **Tunyogi Andrea**, Zilah.

VÁRVA VÁRJUK!

Ez a naptár azt mutatja, hány napot kell még várnod karácsonyig.

Napsugár méretű piros vagy fehér kartonra ragaszd fel a hátlapról kivágott címet. Húzd meg a függőleges felezővonalat. Advent első napján a törzzsel, a 28-assal kezdj, s naponként ragassz egy-egy szeletkét a helyére. Igyekezz jobb lenni, mint év közben. Segíts anyunak, énekelj, mosolyogj, imádkozz – meglátod, mire elkészül ez a karácsonyfa, minden ragyog majd benned, körülötted, s csengőszóval megjön az Agyal.

Szőke Csaba, Kolozsvár

Szász Annamária, Homoród-szentmárton; **Simó Áron**, Segesvár; **Bodosi Bálint**, **Benedek Szidónia**, Brassó; **Dóczé András**, Kovászna; **Andrei László**, Nagyvárad; **Orbán Tímea**,

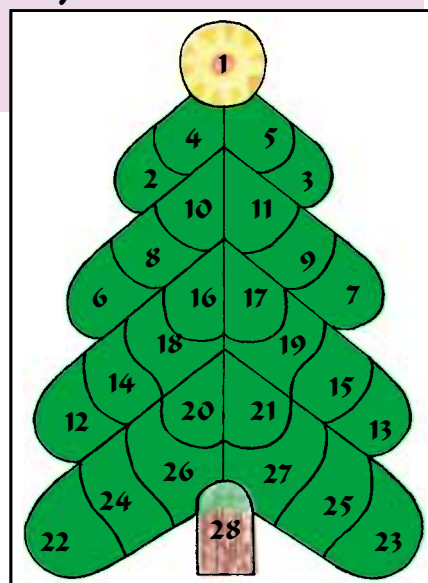
Désfalva; **Kovács Anett**, Érmihályfalva; **Bokor Andrea**, Gyergyószentmiklós; **Rácz Emőke**, Mezőbánd; **Benedek Lehel**, Szörccse; **Bíró Emese**, Zetelaka; **Péter Szilvia**, Kőrispatak; **Pásztor Dorottya**, **Bucse Júlia**, Marosvásárhely; **Karsay Eszter**, Nagy-bánya.

*Hol volt, hol nem volt,
egy fekete, egy fehér,
volt egy néma kert,
és egy zörgő levél.*

Antal Kinga, Tasnád

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás tengeren túl élt egy ember. Annak az embernek nagy volt a családja. De az az ember olyan rest és lusta volt, hogy nem szeretett dolgozni. Csak hevert, tekergett. Nőttek, növegettek a gyermekek, eljártak dolgozni. Ők tartották fenn a családot, mert az Óperenciás tengeren túl nem volt egy jó tündér, hogy a nagy családon segített volna.

Karasi Beáta, Tasnád

Megjött már az ősz,
Sárgul a falevél,
Költözik a fecske,
Vándorútra kél.

Vándorútja során
Lát sok szépet s jót,
Közben hazagondol,
Milyen jó is volt.

**Balázs Beáta,
Csíkszereda**

Bordi Béla, Kolozsvár

Esik eső,
fúj a szél,
kis darázs
nem döngicsél.
Vakond úr
boldogan él,
őt nem zavarja
a szél.

**Szilágyi Andrea,
Kolozsvár**

Máté Imola, Újszékely

Az ablakom alatt egy hársfa áll.
Az egyik ágon egy veréb álldogál.
Szomorúan tekinget szerteszét,
hová lett a nyár?
Hideg szél borzolja a fa ágait,
elűzve végleg a veréb álmait.

**Stokker Anita Alexandra,
Nagyvárad**

Elnyílt már a sok virág,
Nem zöldek a rétek.
A hangos, víg fiókák
Messzire repültek.
Befelhősödött az ég,
Havasak a hegyek,
Völgybe mennek
a kecskék,
Én is velük megyek.

**Blénesi Enikő,
Gyergyószentmiklós**

▲ **Deák Anna,
Torda**

◀ **Bereczki Amália**

Hullnak már
a falevelek,
Fúj a hideg szellő.
Aranysárga leveleit
Megrázza az erdő.

**Vass Zsuzsa,
Székelyudvarhely**

**Címlap:
Kocsis Alpár,
Torda
Hátlap:
MÜLLER KATI**

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. Kiadja a NAPSUGÁR Kft. Szerkesztik: ZSIGMOND EMESE (főszerkesztő), MÜLLER KATI. A szerkesztőség postacíme: 3400 Cluj, Str. L. Rebreanu, Nr.58/28., C.P.137. Telefon/fax: 064/141323. E-mail: napsugar@mail.dntej.ro Megrendelhető a szerkesztőség címén. A lapok árát a következő bankszámlára várjuk: Cont 2511.1-569.1/ROL B.C.R., SUC. JUD. CLUJ S.C. NAPSUGÁR - EDITURA SRL. Készült a kolozsvári TIPOHOLDING Rt. Nyomdájában.
ISSN 1221-7751

Ára 7000 lej

VÁRVA VÁRJUK

ADVENTI NAPTÁR

